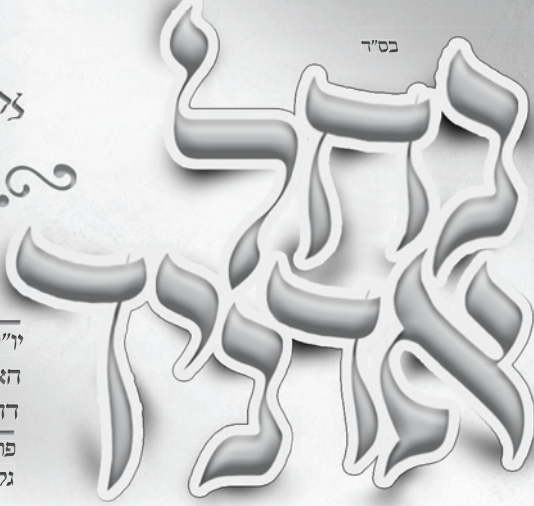

גליון מזרח פורים תש"פ

להגלות נעים תורה וחסידות
מגדור היוצא מעוד

יו"ל ע"י התאחדות האברכים "ארגונים לתורה" דחסידי זוטשקא פ'ר תצוה - זכור תש"פ גליון ל"ט

חלוקי הנחל

פלאות התורה מאוצרותיו של הגה"ח ר' זרח רזנטל שליט"א

"מלחמה לה'

בעמלק מדור דור"

עניין מחיית עמלק בדורו של משה וביותר תוקף וחוזק בימי מרדכי ואסתר

קדושת ימי הפורים ומגילת אסתר

מונב במדרש (אסתר רבה א,א) שדוד המלך ראה ברוה"ק כבר 500 שנה קודם הנס של פורים את הנס הנורא של פורים ואיזה עת רצון יהיה אז. ואמר דוד לפני הקב"ה: רבש"ע! "זכרני ברוצן עמך פקדני בישועתך" (תהילים קד-ד) והיינו בשעה שתעשה תשועה לישראל ע"י מרדכי ואסתר, שביקש להיות אז נפקד וזכר כשתגיע השעה הגדולה הזאת! ולכן מוזכר דוד המלך ברמז במגילה. ד"איש יהודי" ע"ש שבטו של ד"ה - שבט יהודה. ובדרכי נועם מדייק שלמרות שהיו לעם ישראל באותם 500 שנה תקופות מפוארות כמו בזמן בית המקדש הראשון, לא מזכיר דוד המלך אלא את העת רצון המיוחדת של נס פורים שרוצה להיות שייך לה!!

והנה כיון שמונב בספה"ק שבפורים כאשר מוסרים את הדעת להקב"ה דחייב איניש לבסומי "עד דלא ידע", אזי מוסרים את הדבר החשוב ביותר שיש לאדם שכן אמרו חז"ל "דעת קנית מה חסרת דעת חסרת מה קנית", וא"כ ההכנה הכי חשובה להיות שייך לזמן פורים להגיע לבחינת דעת מושלמת שיהיה מה למסור, ובפרט דעת בענין הפורים עצמו, כמו שמונב בדרשות חת"ס שכמה שיותר יש דעת בענין מגילת אסתר ופורים - כך זוכים יותר לשמחת הפורים. ויש אור במגילת אסתר שאין בכל התורה כולה! ובספר טור ברקת אומר שכל התורה כולה הוא מעין של חכמה עליונה, ומגילת אסתר היא חכמה עליונה ממש. והשתא נקדים כמה ענינים הצריכים ביאור.

להבין ענין קבה"ת מאהבה ומחייית עמלק ושמחת פורים

א) איך יתכן שעד זמן מרדכי ואסתר שהיו 957 שנה לאחר קה"ת ועדיין אחרי

המשך בעמוד ד' <<<

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבוה"ק ז"ע

בחינת הזכירה בעבודת ה'

זכור את אשר עשה לך עמלק (דברים כ"ה, י"ז) יש לדקדק מאי לך, לכם הוה ליה למימה. אלא והנה כתוב "היש ה' בקרבנו אם אין" (שמות י"ז, י"ז) וסמך ליה "ויבא עמלק", דע"י ויבא עמלק הכניס ספקות באמונה בכל אחד מישראל, וגם בחינת שכחה בחינת שמאלא שהוא היפך ממדת הזכירה, דע"י קשה כעת לכל איש ישראל לעבוד הבורא ברוך הוא בכל לב מחמת הרע בחינת עמלק, בחינת שכחה, ששוכח מהבורא ברוך הוא. ולזה צותה התורה הקדושה "זכור", שלא תשכח ותזיז מנכד עיניך כראע בלי שום העלמה כלל, "אשר עשה לך עמלק", פירוש לך ולעבודתך. בכל עת שאתה רוצה ומקבל עבודתו ואלקותו ית', הבחינה של עמלק מבטלת אותך במחשבות זרות ו"אשר קרך", שהיא לשון קרירות בדרך העבודה, וע"י "אתה עיפך ויגע ולא ירא אלקים", שמונע את האדם מהעבודה.

וע"י שלא ימוש מזכרונו אפילו רגע כל זאת, על ידי כך בוא תבוא לידי תיקון כל העבודה שלך שיהיה בלי סיג ופגם. וגם לעתיד בב"ב שיהיה מחיית עמלק באמת והעברת גלולים מן הארץ. וזה "והיה", דיהא השמחה אז באמת, היינו לעתיד שיהיה "בהניח ה' אלקיך מכל אויבך מסביב", היינו מכל מיני סט"א, ו"תמחה את זכר עמלק", אז "לא תשכח", עוד, היינו שלא יהיה עוד בחינת שכחה ושום סטרא דשמאלא ויהיה נא בזכרון טוב לפניך בב"א.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

התיקון ע"י חיבור עם בני'

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור להעלות נר תמיד (ב, כו, ג). פירוש, תצוה הוא לשון חיבור, [את בני ישראל] דהיינו שיראה לחבר עצמו עם בני ישראל, הוא מורה על אחדות ישראל, ואז כתיב היינו שיהיה לבו נשבר בקרבו (עין יצירה כג, ט), כי "תתיב" מלשון שובר, כי אם יהיה לאדם אחדות עם "ישראל" שהם בעלי מדרגה גדולה, אז יהי' שפל בעיני עצמו נגדם, וזאת השפלות יהי' לו טובה גדולה למאור לתקן פגם המעו"ה, כי הא' מתחלפת עם הא', כי מוציאים ממבטא אחת הם. להעלות נר תמיד על ידי מה שיתקן את חותם המלך, ויהי' לבו מתלהב לעבודתו יתברך שמו.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

בימים ההם בזמן הזה

הקורא את המגילה למפרע לא יצא (מגילה י"ז ע"א). הקשה, וכי יש אדם שיתחיל מבסוף מ'דובר שלום לכל זרעו, ויקרא כן, אטו בשופטני עסקינן.

ופירש כן, כי איש ישראל בעת שקורא את המגילה, צריך לידע בדעתו שלא רק אז הי' יכול להיות הנס הזה ולא עכשיו, רק צריך להאמין באמונה שלימה, אשר גם היום בזמן הזה יכול הקב"ה לעשות לנו הניסים האלה, ומי שחושב בעת הקריאה שרק אז הי' יכול להיות ולא עתה, לא יצא.

וזה ושומר הקורא את המגילה היינו שחושב בעת קריאת המגילה, למפרע שרק אז הי' הקב"ה יכול לעשות ולא עתה, זה לא יצא.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

עבודת הקודש בעת האכילה

ואכלו אותם אשר כפר בהם למלא את ידם וגו' (שמות כט,ג). אכילת האדם צ"ל באופן שיתכפר לו באכילתו, ע"י שיהי' בבחינת זה השלחן אשר לפני ה'. ואמר "למלא את ידם", כי הנה לפני האכילה מברכים "על נטילת ידים", ולא על רחיצת ידים, וי"ל הרמז בזה שנטילים את עצמם בידיים. (בלשון קדשו: מינעמט זין און די ענטש). שלפני האכילה צריך לקחת שליטה על עצמו, שלא יגרר אחר תאות לבו. וזה הרמז "למלא את ידם" שיהי' לידם שליטה על עצמם בעת אכילתם. וכן לפני קיום מצוה אומרים "ומעשי ידינו כוננה עלינו", והרמז כנ"ל שיהי' לו שליטה על אופן עשיית המצוה. שלא יגרר אחר פניות ומחשבות חוץ, רק יעשה המצוה לשמו יתברך.

(כ"ק רבינו הנחל יצחק ז"ע).

מלחמת עמלק בהווה

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים (דברים כ"ה, י"ז). רמז הכתוב באמרו "בדרך בצאתכם ממצרים" לשון הווה. שבכל דור ודור כאשר האדם מבקש לצאת ממצור היצר הרע ולהטהר מעוונות, באמצע הדרך מגיע קליפת עמלק לקררו מעבודתו. והוא רוצה להכניס בו יאוש ומורה שחורה רח"ל ואומר אליו שחבל על מאמציו, וממילא לא יעלה בידו להטהר לגמרי מחללת טומאתו, וע"י הוא מנסה להפילו שוב אל מצריו רח"ל.

לזה חייבה אותנו התורה הק' "זכור את אשר עשה לך עמלק", לזכור מעלליה של קליפה זו, ולהשמר ממנה עד מאוד. ועלינו להתחזק בשמחה של מצוה, ולשוב אל ד' בהתחזקות ובבטחון לקל רחום וחנון, הנותן יד לפושעים ומייחל לתשובת כל נפש ונפש מישראל. שנוכה לתיקון השלם.

(כ"ק רבינו הנחל יצחק ז"ע).

מלחמת האמונה נגד עמלק

הנה במלחמת עמלק כתי' והיה כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל וכו' (שמות י"ז, טז). והק' חז"ל וכי ידיו של משה עושות מלחמה וכו', אלא לומר שכל זמן שישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין את ליבם לאביהם שבשמים וכו'.

וי"ל דהנה עמלק חפץ היה ברשעותו לקרר את האמונה בלבבות ישראל. דישראל היו אז במדרגת אמונה גדולה ונשגבה אחר יציאת מצרים דכתי' ביה וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וכו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. ואחז"ל ראתה שפחה על הים אשר לא ראה יחזקאל. ואותו רשע הגיע לקרר את האמונה וכדכתי' "אשר קרך" בדרך"ך, ופירושו בספרים שרצה לקרר את ישראל מאמתותם היוקדת, ולהכניס בליבם מחשבות זרות וטבעיות שהעולם מתנהג עפ"י טבע ומקרה חלילה.

ומשה רבנו ע"ה נתעצם לנגוד במלחמת קודש לדחות את מחשבות הכפירה מלבבות ישראל ולהכניס בלבם את האמונה בהש"ת בכל תוקף. וזה הכונה במאה"כ "ויהי ידיו אמונה" שפעל להכניס שוב בלבותיהם את האמונה בהש"ת. עוד ירמוז ד"ויהי ידיו אמונה" בגמט' "כי כך לבד בטחנו". וענין זה מתחדש בכל דור ודור בפר' זכור שמכניס מרע"ה בלבבות ישראל את תוקף האמונה למען יוכלו לעמוד נגד קליפת עמלק, דכאשר ירים משה את ידו, "הרים" לא נאמר אלא "רים", בכל דור ודור מטביע בקרבנו את האמונה בהש"ת בכל עוז.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

"אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקים"

תוקף קדושת יום הפורים והאור הנתגלה בחושך וקדושת הכתר

פתח דברינו יאיה, בדברי הרה"ק מברדיטשוב זי"ע בקדושה ראשונה לפורים, דבפורים מתגלה הענין של "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקים". ולכן במגילת אסתר אין שמות קודש במפורש רק בראשי תיבות וסופי תיבות, ולא שמות בפני עצמן, כי מה שהשי"ת טובב כל עלמין, והוא ראשון ואחרון, הוא בהתגלות, אבל מה שהוא ב"גו כל עלמין", שגם בתוך ההעלמה של הבריאה אין עוד מלבדו, זהו בהסתרה. אבל ע"י הנסים והנפלאות שנעשו לישראל בימים הללו, שהיו מלבושים בתוך הטבע, נתגלה גם הסוד של "ומבלעדי אין אלוקים", שגם בגו כל עלמין, אין עוד מבלעדי השי"ת.

והיבורים קדושים אלו מאירים לנו את חג הפורים באור יקה. כי הוא יסוד הכל, הן בענין אור האמונה שמתגלה ביום זה, כיצד בתוך הסתר של הטבע מאיר אור ההשגחה האלוקית. והן בענין ההתקרבות לפני מלכו של עולם, אשר ביום זה יכול כל אחד למצוא את הרבונו של עולם, ולעמוד לפני ולהתחנן לו, ולהודות לו, ולהתנדב בו, גם בתוך הסתר שהוא נמצא בו. כי ביום זה מתגלה סוד "מלכותו בכל משלה".

ובספה"ק (כתם אופיר על מגילת אסתר ועוד) מבואר דהמלך "אחשוורוש" מרמז על המלך שהאחרית והראשית שלו. וכאשר פותחים את מקרא המגלה "ויהי בימי אחשוורוש וגו' המולך מהודו ועד כוש", מאיר לעינינו שמלכותו ית' מתגלה מראשית ועד אחרית, מהודו - הרומז להוד ותפארת, ועד כוש - הרומז לשחרירות וחושי, שביום זה מתגלה מלכותו ית' בכל פינה הכי נידחת שבעולם.

והנה עמלק נקרא "ראשית גויים", ואיתא בספה"ק (ע"י זרע קודש לפורים) שעמלק ביקש להפריד את הראשית מהאחרית. וזהו "ואחריתו עדי אובד" אבל ביום הפורים נתגלה הקשר שבין הראשית ובין האחרית. ולכן במגילת אסתר נזכר בראשית כל ענין "אחר הדברים האלה", שבמגלה נתגלה שכל מאורעות הטבע נעוץ סופו בתחלתו, והכל מקושר זה בזה, ואינם מאורעות נפרדים.

וכאשר נפל הפור על חודש אדר שמח המן, כמו שביאר הרה"ק מרוז'ין זי"ע, כי בחודש אדר שהוא האחרון מכל החודשים, הצמצום וההסתר בו גדול יותר מכל חודש. וזהו שאמר המן "ישנו עם אחד", שהם ישנים מן המצות, וחשב שכיון שישראל נמצאים במצב של הסתר ואחרית, ויכל ח"ו לשלט בהם לרעה, אבל המן טעה בזה, כי האמת הוא שנעוץ סופו בתחלתו, במקום האחרית נעוץ גם הראשית. וכמו שאנחנו בעקבתא דמשיחא שהוא הסתר האחרון, ואנו מצפים בו להתגלות האור העליון ביותר, עכדה"ק. והיינו שבפורים מתגלה הראשית שבתוך האחרית.

ומעשה בהה"ק רבי צבי זי"ע בן הבעש"ט זי"ע שהגיע פעם אל המגיד הקדוש ממעזריטש סמוך לחג הפורים, וביקש המגיד מתלמידו "בעל התניא" שישיה במחיצת הרה"ק רבי צבי בסעודת פורים. ובעל התניא נצטער על שלא יוכל לשמוע דא"ח מפי רבו המגיד, אבל מפאת ציווי הרב ומפני כבודו של רבי צבי הסכים. בתוך הסעודה ביקש בעל התניא מרבי צבי לומר איזה דבר תורה, ורבי צבי מיאן, ולאחר שהפציר בו נענה ואמר מאמר אחד בשם אביו הבעש"ט. דהנה איתא בזה"ק (פרשת משפטים) ששלמה המלך עלה לגג ורכב על נשו, ואותו נשר הי' מתעלה למרומי העננים, ובכל מקום שהי' עובר הי' האור נחשך. חכמים שהיו שם היו יודעים ששלמה המלך הולך ועובר כאן. והטפשים

שהיו שם היו אומרים שהעננים הולכים ומחשיכים את העולם. ואמר ע"ז הבעש"ט שזהו סוד חג הפורים. וכששמע זאת בעל התניא נהרו פניו. והחזיק טובה לרבו ששלחו להיות עם רבי צבי לחג הפורים.

וביאר חסידים את הענין, כי בפורים מתגלה אור החכמה העליונה, אמנם מכיון שהוא גובה סמיר ונעלם, הוא בוקע ויורד בתוך כל ההעלמות וההסתרות. ואין מקום נסתר בטבע שאין מתגלה בו מלכותו יתברך, ואפילו באכילה ושת' ואפילו בביסומי עד דלא ידע, ואפילו במילתא דבדיחותא, מתגלה אור מלכותו ית"ש. וכמו שכתוב בספר אמרי נועם, עה"פ "אל תפל דבר מכל אשר דברת", שבפורים אין נופל שום דיבור החוצה מן הקדושה, ואפילו דיבורי מילתא דבדיחותא אין נופלים חוצה. אמנם לא כל אחד רואה זאת בשוה. ישנם טפשים שרואים שהשמחה מוקיעה שחקים עד קצה הגבול, ואנשים מבוסמים מתוך ינם, ותמהים ושואלים הזהו פורים, והרי אין כאן אלא עננים המסתירים אור ית'. אבל החכמים יודעים, שכאן מתגלה אור חכמתו של מלך שהשלום שלו, ומכיון שהאור גדול ומאיר כל כך, לכן מוכרחים לשתות מעט, דלאו כל מוחא סביל דא. ולאמתו של דבר מתגלה חכמתו ומלכותו בכל מקום, אפילו באכילה ושת' ובידיחותא.

ובספה"ק מבואר שביום זה מתגלה אור הכתר, ומאיר את כל הספירות מעבר לעבר עד המדרגה הכי תחתונה שהיא מלכות. ואותו אור נעלה שמאיר בימים טובים כשאומרים קדושת כתר, וביה"כ הוא מאיר בכל תפלות היום, הנה בפורים הוא מאיר מתחלת קריאת המגילה עד צאת היום. ומסופר שרבי חיים ויטאל זי"ע סבל פעם מכאב עינים, ואמר לו רבו האר"י הקדוש, שזה נעשה לו מכיון שהביט עליו בשעה שאמר כתר. הרי לנו מה גדול האור שמאיר בשעת אמירת קדושת כתר. ואור נעלה זה מאיר בכל יום הפורים מבואר ועד צאתו.

ובקדושת כתר אנו אומרים "כתר יתנו לך ד' אלוקיני מלאכים המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה". והרמז בזה, שכאשר נתגלה אור הכתר, אזי אפילו אותם מעם ישראל המצויים מטה מטה, יכולים לקבץ את עצמם ולהתעלות אל הקדושה ולהצטרף להמליך את הבורא. ושעת הכושר לכן הוא ביום הפורים שבו כל הפושט יד נותנין לו. ואין בודקין אחריו אם הוא ראוי לכן או לא.

ובקדושת כתר אומרים ג"כ "הן גאלתי אתכם אחרית כראשית להיות לכם לאלוקים" כי ע"י אור נעלה זה מתבטל כל ההסתר של האחרית, ומתגלה שנעוץ סופו בתחלתו, ומלכותו בכל משלה. ונעשה מן האחרית ראשית. ולכן אנו מצפים להתגלות האור הכי עליון דייקא בעקבתא דמשיחא, כדברי הה"ק מרוז'ין זי"ע.

וממילא עלינו להשכיל להבין תוקף קדושת היום, כי הוא נורא ואיום, כי אם ביה"כ הי' כה"ג נכנס לקודש הקדשים בדחילו ורחימו כשליחם של כלל ישראל לאחר שהתקדש בסלודין שבעת ימים, הרי בפורים כל יהודי באשר הוא שם עומד לפני המלך ממש לפני ולפנים במשך כל היום כולו. והוא בבחינת "ובכן אבא אל המלך אשר לא כדת". כי בעת אשר נתגלה האור העצום, מוצא כל אחד את עצמו בחצר בית המלך הפנימית נוכח פתח הבית.

ומובא שהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע אמר שכשאסתר נכנסה נוכח פתח הבית לאחשוורוש, נתכונה

באותן כונות טהורות שכיון הכהן הגדול בהכנסו ביה"כ לקדשי קדשים, ולכן היו אומרים בבעלזא תיבות "נוכח פתח הבית" בנעימה מיוחדת. ובפרקי דרבי אליעזר איתא שהעץ גבוה חמישים אמה שעליו נתלה המן, הי' מקודש הקדשים של בית המקדש. הרי לנו דברים מופלאים, שבפורים אפשר למצוא את קודש הקדשים במקומות הכי חיצוניים, כי ביום זה נתגלה סוד "מלכותו בכל משלה", וממילא יוכל כל אדם למצא את השי"ת קרוב אליו ביום זה יותר מכל השנה.

וכמו ששמעתי מהגה"צ רבי משה ואלפסאן שליט"א שאמר בדרך צחות שהחילוק בין יום הכיפורים לפורים, שביום הכיפורים הכהן גדול נכנס לקודש הקדשים. ובפורים הקודש הקדשים נכנס לתוך הכהן גדול. והיינו לתוך כל אחד ואחד שרוצה לה תקרב אל השי"ת, הרי היכן שהוא רק נמצא, נפתחים לפניו שערי ארמון, וקדשי הקדשים נמצא לנגד עיניו.

ובזמן שנפתחין שערי רצון ממקור גבוה כל כך, הרי הזמן מסוגל לתשובה שלימה באופן הנעלה ביותר. ובספר תומר דבורה כתב דמי שרוצה להתנדב במדותיו יתברך, כגון מי שרוצה להתנדב במדת הכתר כביכול, אין לו לראות שום דבר רע אצל אדם מישראל, כי במדה זו אין מקום לשום רושם של רע, כי לא יגור במגורו רע. ומכיוון שבפורים מתגלה אור גדול זה, ממילא אפשר ללבן את כל החטאים ולהפכם לטוב גמור. וזהו סוד "חייב אינו לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", שכאשר זוכים להתנדב באור קדושה עליונה זו, מתהפך כל הרע למוטב.

ומכיון שביום זה מתגלה מלכותו ית' בכל המדינות ובכל המדינות, ממילא עלינו להשכיל לנצל כל דקה מיום נשגב זה להמליך את השי"ת. הן בקיום מצוות היום, והן בתפילות היום, והן בתורה שלומדים כל אחד כפי האפשר לו, ביום זה.

וכל ערום יעשה בדעת לעשות לו סדר יום, כדי שימצא לו די זמן הן להתפלל בישוב הדעת בשפיכת לב ונפש, הן לקבץ מעות פורים באופן הראוי, והן בקיום משתה ושמחה, ויחד עם זאת למצא זמן לקביעת לימוד ביום נעלה זה שקבלו בו את התורה באהבה.

אמנם יש לדעת שעיקר מהות היום הוא בקיום מצות היום של משתה ושמחה ומקרא מגלה וכו' ואין להפוך הסדר לעשות מפורים יום של תורה ותפלה בלבד. כי כפי האמור, ביום זה נתגלה אור מלכותו בכל הבחינות, ויש להמליך את השי"ת גם על המשתה ושמחה. ורביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע אמר, שבצבעיותו הקדוש הרבה מיום הפורים לתפלות ותחנונים, ובזקנותו אמר, שאילו הי' יודע כמה חביב לפני השי"ת, לשמוח עם יהודים, הי' עוזב כל עבודותיו, והולך מבית לבית לשמוח עם יהודים. ובאמצע הריקוד והשמחה אפשר גם כן להתחנן אל ד' בשפיכת לב ונפש, והשמחה והתשובה והתחנונים משמשים בערבוביא ביום נעלה זה. כאשר יושבים כל היום נכח פתח בית המלך.

ויהי רצון שזוכה להתכונן כראוי בימים הללו לקראת קבלת התורה בשמחה, ולקראת קבלת כל האורות הנשגבים הנשפעים ביום, וכל אחד יראה עצמו כעומד לפני המלך וישפוך שיחו על נפשו ועל עמו, כי עם ישראל זקוק לישועה גדולה ברוחניות ובגשמיות. ובזמן זה יתעורר רצון העליון לגאול אותנו אחרית כראשית להיות לנו לאלוקים מתוך רחמים וחסדים במהרה בימינו אמן.

כל כך הרבה ניסים ונפלאות שראו בני" לא קיבלו עדיין התורה מאהבה.
ב) הקשה בדרכי נועם מה הטעם שנצטוו לזכור דוקא את אשר עשה לך עמלק כאשר היו לבני" כ"כ הרבה אויבים קשים ומרים במשך הדורות, ומהם שהחריבו את בית מקדשנו והגלונו מארצינו, וגזרו עלינו גזירות שמד ומדוע לא נאמר הציווי "זכור את אשר עשה לך" על שום אומה כי אם על עמלק. ויותר מכך שמצרים שמיררו את חיי בני" 210 שנה נאמר עליהם "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" שנחשב שהייתה להם אכסניה לשעת הדחק. ועל המלחמה הקצרה של עמלק כבר נאמרו כאלו דברים חריפים, שאין השם והכסא שלמים עד שימחה וכו' ויש חיוב למחותו מה שאין בשום אומה אחרת!

ג) בספרים עמדו על מאמר חז"ל במגילה ז' ע"ב "חייב איניש לבסומי בפוריא" שהוא בלא גבול, כלשון **האוהב ישראל** שלא מצינו בשום מקום בתורה" שיצא דבר טוב משתיית יין הרבה, והוא היפך ממה שהזהירו חכמים בכל המקומות. שאפילו בימים טובים שיש מצוה דאורייתא "ושמחת בחגך" מובא ברמב"ם שהיו ממנים שלוחי בני" שישגיחו שלא יצא ח"ו ממשולות מאותה שתיית יין שחיובה מהתורה רק רביעית יין. ואלו כאן שיש ענין ריבוי שתיית יין, עד דלא ידע וכו' (ובשמ הגה"צ ר"י סלאטר זצ"ל שהחיוב לביסומי ממשיך עד שער בבחינת "דלא ידע" שכאשר אין כבר דעת נפטר מחיובים.)

וכן עצם המעשה שם בגמ' דקם רבה ושחטיה לר' זירא שאמנם יש מפרשים שאינו כפשוטו, [עיין במהרש"א שהוא מלשון שחיתת ענבים, שהכריחו לר"ז לשתות וכו'], אבל מובא בגמ' חולין ח' ע"א שיטת ר' זירא **דהשוחט בסכין מלוונת** - הוי שחטיה כשירה כיון שביט השחטיה מרווח רווח, וחיידודה קודם לליבונה וע"כ נשחטה הבהמה כדין, ולא שנהרגה ע"י הליבון. ומביא שם החתם סופר בחידושי על חולין ששמע מרבו הגאון בעל ההפלאה בשמחת פורים, שמה שהיה פשוט לר' זירא שחיידודא קודם לליבונא ומירווח רווח, כיון שמה שכתוב במגילה דף ז' ע"ב שקם רבה שחטיה לר' זירא אפשר ששחטו בסכין מלוונת שהיתה על השולחן בסעודת פורים, ולכן ר' זירא הרגיש בעצמו, שחיידודה קודם לליבונה!! וממשיך החת"ס שאע"פ שרבו הגאון אמר דבריו לחוכא ולשמחת פורים, אבל נ"ל שהואיל ונפק מפומיה דגברא קדישא - לא יגע לריק ח"ו, ומוכיח שם החת"ס שחייב להיות שכך באמת היה שר"ז נשחט ע"י רבה בסכין מלוונת!! וא"כ שהוא כפשוטו. איך יוסבר חיוב השתיה עד כדי שיכולים לבוא לידי כך.

ד) קושיית החוות דעת ממה שכתוב בירושלמי שצריך לומר בפה "ארוה המן וברון מרדכי" ומה שלא מצינו בחנוכה שיש ענין לקלל ארוהים היונים, או בפסח ארוהים המצרים ארוה פרעה.

ה) מדוע במלחמת עמלק - אמר מרע"ה דוקא ליהושע שיצא וילחם עם עמלק ולא הוא בעצמו - ועוד הראה סימני חולשה שאינו יכול להחזיק ידיו למעלה.

ו) נאמר בגמ' והימים האלו נזכרים ונעשים שמקדימים זכירה לעשייה, קריאת פ' זכור ואח"כ נעשים בקריאת המגילה. ולראב"ד ע"י לימוד מס' מגילה מוחין עמלק! ושלא כדעת מה קשור קריאת המגילה ולימוד מס' מגילה לעשיית מחית עמלק בפועל.

קליפת עמלק שחלילה אין השגחת השי"ת בתחתונים

ונהנה כדי לבאר וליישב הענינים נקדים בעז"ה מה שמוא בצדקת הצדיק ששונה הוא עמלק בתכלית מכל שאר שבעים האומות שלכולם יש תפקיד בבריאה, ולמרות קלקולם והרע שבהם יש בהם ג"כ בחינה של ניצוץ. [שבפסחים (ט"ז ע"ג) אומרים חז"ל שלא ירדו ישראל לגלות בין האומות אלא כדי להוציא מהם גרים (ובציצית הק' מובא בשה"ק) והם כנגד 70 כוחות הנפש - וכל א' מתכוין למען טובתו האישית מכח אותו כח בנפש ששיין לאותה אומה].

משא"כ עמלק ששורשו מהאבות הק' מהקדושה הכי גבוהה בבריאה, שהפכה לרע, אזי נתהפכה לרע לגמרי בלי שום טוב ממש. ולכן מובא בפסיקתא דרב כהנא (טו-ג) שאין מקבלים מהם גרים! ומובא במהר"ל באור חדש שלכן אצל כל אומה כשבאה למלחמה עושה זאת עבור מטרת רווח ותועלת לאותה אומה, כגון כבוד, כסף, לכבוש ארצות, אבל עמלק מובא במכילתא שבא מהררי שעיר מהלך ארבע מאות פרסה 1800 ק"מ! להלחם עם ישראל בזמן שכולם יראו את ניסי ה' בקרי"ם ושמעו עמים ירוגזו וכו'. ובני" נמצאים בדרך במדבר בלי קרקע ששייכת להם, ונמצאים במקום נחשים ועקרבים שאין מי שמעוניין לכבוש ולקחת מקום כזה. וכן לא יצא מזה כבוד גדול שהרי באו להלחם בנחשלים ובחלשים שפלטן הענן, אלא מפני עוצם השנאה שהרע שונא הטוב. ומוכן להכנס לאמבטי רותחת שאין כל בריה בעולם

השגחה פרטית בסדר כתיבת הפרשה

היא בהשגחה פרטית שיאמרו דיבורים אלו דוקא בשעה זו ובפני שומעים אלו,

וכמו כן כשכתב משה רבינו ע"ה פרשת תצוה היה הכל בהשגחה פרטית מפי השכינה הק', והגם שבשעה שכתב לא ידע הטעם שלא נזכר שמו, מכל מקום כך היה הדבר בהשגחה פרטית, ואחר כך באמת נודע הטעם למפרע מה שלא נזכר שמו בפרשה זו

(ברכת משה - לעלוב)

פיו ולבו שוין

ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התומים (שמות כח). יובן על דרך שאמרתי לפרש "אבני שהם ואבני מלאים לאפד ולחשן", כי 'אפד' בגימטרי 'פה', והחושן הוא כנגד הלב והוא בחינת 'לב', ואמרתו במקום אחר שזהו כונת הפסוק "לא יזח החשן מעל האפד", שיהיה פיו ולבו שוין, לא מביעיא בשעת התורה ותפלה, אלא אפילו בשעת דבור עם בני אדם, לא ידבר אחד בפה ואחד בלב, וזה "לא יזח החשן מעל האפד", שיהיה דבוק מחשבות לבו עם דבורו, וכשמדבר הפה, והלב חושב, יהיה בלב טוב ומחשבות טובות, זה גלוי שהדיבור הוא חלק עשירי מן המחשבה, כי אי אפשר לדבר מה שחושב, ולכן אמר דוד המלך עליו השלום "היו לרצון אמרי פי", הם הדיבורים הפשוטים היוצאים מהפה, "והגיון לבי" הם המחשבות שחושב ומתלהב לקודשא בריך הוא, וכמאמר חז"ל (סנהדרין ק) רחמנא לבא בעי, כי זה שיש לו לב טוב הקב"ה שורה בו.

(דגל מחנה אפרים)

פורים

מקיימים את התורה כמאז, ואם לאו ח"ו אין בנו כח חלילה, השי"ת יזכינו לקיים תורתו הק' מתוך עושר וכבוד אכ"י.

(ארץ החיים אות פט')

יקרת רצון ה'

ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו, ככה יעשה לאיש" ככה יעשה להיות איש. "אשר המלך" אשר מלך מלכי המלכים "חפץ" רוצה (דהיינו שרצון משה"ה) "ביקרו" יקר אצלו.

(הרה"ק רצ"ה מקרעטשניף זי"ע)

הקדושה שנשפעה מסעודת אסתר

ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב, לכאורה יש להתבונן בדבר זה שנכתב על רשע כזה בלשון נכבד שמח וטוב לב. אולם הנראה בזה, כי איתא בפסיקתא דרב כהנא פ' זכור (שמות ז' טז) כי יד על כס י"ה אמר רבי אלעזר בן יעקב נשבע הקב"ה בכסאו שאינו מקבל גר זר ומזעוה בן יעקב עמלק וכו', לפיכך כשבא מבשר אצל דוד והוא שואל מי אתה ואמר (שמואל ב, א' יג) בן איש גר עמלקי אנכי לא קבלו דוד, והנה זהו כמה הי' פליאה בעיני דברי המדרש הזה שהוא היפך הגמ' דאי' (גיטין טז) מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, אכן הנ"ל עפ"י מה שידענו ממעלת הצדיקים כי גדול ההנהגה משולחן גבוה אשר ת"ח מסובים בה להביא את האדם לידי טהרה וקדושה, לכן כאשר זמנה אסתר את המן על המשתה זה פעמיים והי' המן ג"כ שואף מעט מחיות הקדושה משני הסעודות הללו, וז"ש שמח וטוב לב לכן יצאו ממנו הצדיקים הללו שלמדו תורה בבני ברק.

(תפארת שלמה)

הנס מתחדש עתה

הקורא את המגילה למפרע וכו' (מגילה ז', אמר הר"י בעש"ט נ"ע, הקורא את המגילה למפרע, פירוש שסובר כי אז היה הנס ולא עתה, לא יצא.

(דבר שלום)

התחדשות ימי הפורים בכל שנה

ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וגו' (אסתר ט, כח) לא יעברו לעולם, ונזכרים ונעשים ממש בכל דור ודור, כמבואר בשם אדוני אבי זקני זללה"ה (מן הבעש"ט זי"ע)

(דגל מחנה אפרים)

ההשפעת כבקבלת התורה

פעם בסעודת פורים פתח הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זצוק"ל ואמר: יום כפורים, וכמו שצריכין לעשות תשובה ביוה"כ כן צריכין לעשות תשובה בפורים, ואין אנו יכולים להשיב בתשובה שאין לנו שום כח מחמת חולשת הגופים ודחקות הפרנסה ועול הגלות ואין לנו הרחבת הדעת מזה, לכן אני אומר לך כביכול לכשיהי' כל ישראל בריאים כדובים וחזקים כאריות ושלא יהיה עליהם שעבוד הגלות ויהי' להם מומן והרחבת הדעת, אזי אנחנו שבים בתשובה שלימה, וכאשר קיימו וקבלו עליהם כמאמר חז"ל (שבת פח) קיימו מה שקבלו כבר, הלא מה היה בעת קבלת התורה שנתרפאו כל החולים (במ"ו ז' א) והיו בריאים והיה להם כל טוב מביות הים ומביות מצרים וחירות מהשיעבוד, והיה להם הרחבת הדעת שראתה שפחה על הים מה שלא ראה וכו', אז קבלו התורה"ק, ורש"ע כשאתה תתן לנו כהיום כן בוודאי אנחנו

הרה"ג ר' נפתלי צבי מוטצען שליט"א

קיבוץ מעות לעזר נישואין, האין בו חשש ריבית?!

וסי' עיי"ש). ועיין חו"ד חידושים (סק"א) דהו"ל ספיקא דדינא. אמנם בחוות דעת (שם סק"ג) מבאר סברת הרא"ש, דממון עניים מכיון שהגיע ליד הגזבר א"כ זכו בהם העניים וחיובים ליתן לעניים שיהיה להם די מחסורם, א"כ שפיר יש בו איסור רבית דנקרא אחיך שיש לו בעלים ולכן יש בו איסור רבית יעו"ש. ולפ"ז יש מקום גדול לומר דממון הגמ"ח שמיועד רק להלוואות ולא לדבר אחר כלל, א"כ לכו"ע אין בו איסור רבית כלל אפילו רבית קצוצה גם לדעת הרא"ש, שהי' ממון שאין להם בעלים. (וכ"ז בגמ"ח שאין בו פקדונות של אנשים דא"כ נופל היתר זה).

אך בלא"ה הרי לכו"ע ממון יתומים ושאר דבר מצוה גם לדעת הרא"ש מותר להלוות בתורת קרוב לשכר ורחוק להפסד, והיינו רבית דרבנן, כדאיתא בשו"ע (ק"ס סעיף י"ח), כמו שמותר במעות יתומים עיין (ב"מ ע"ג), וא"כ לכאורה לכו"ע מותר איסור רבית דרבנן במעות יתומים עניים וכדו'.

אך במשנה למלך (הל' מלוה וזה פ"ה) מחדש שרק קרוב לשכר מותר שהוא תקנה שלא יכלו מעות היתומים, ומותר להלוות בקצוצה כזו שרוב הרווחים יהיה ליתומים. משא"כ רבית מאוחרת לא הותרה. דמין רבית שאם היה קציצה יש בו איסור תורה, א"כ מה שלא קצצו לא התירו, דאין טעם להתיר איסור שא"א לקצוץ בשעת ההלוואה לטובת היתומים יעו"ש. ביאור הדברים יעו"ש וכן ס"ל להחוט"ד שם וכן כתב בשו"ת רעק"א (סי' י"ד) להלכה. ולפ"ז רבית מוקדמת ג"כ לא התירו במעות עניים, אך רעק"א הביא שם מהבית מאיר שדעתו דמקילין בכל גווני מסתיימת דברי השו"ע.

רבית דרבנן לצורך דבר מצוה

ועוד יש לדון שהרי הרמ"א (סי' קע"ב סעיף א') הביא יש מתירין להלוות לביהכ"נ וכדומה ע"י משכון של ספרים אפילו שיש בו איסור רבית דרבנן, והוי לצורך מצוה שנותן ההלוואה לבית הכנסת וטוב החמיה ומקורו משו"ת מהר"ל (סי' י"ז) שהביא מהירושלמי (מ"ק פ"א) דלוי' ברבית לצורך קידוש החודש וחבורת מצוה. ובביאור הגר"א (סי' ק"ס סעיף י"ח) מבאר שזה היתור להלוות מעות יתומים יעו"ש. ולפ"ז פשוט דכל גווני מותר שאין הטעם שלא יכלה המעות דהרי גם "ללוות" מותר, דהטעם שחז"ל התירו לצורך מצוה איסור אבק רבית.

ובמג"א (סי' רמ"ב סק"ג) הביא הירושלמי דלוי' ברבית לצורך סעודת שבת יעו"ש. וכן פסק בשו"ע הרב שם (סעיף ט') שמותר ללוות רבית דרבנן לצורך סעודת שבת כשאין יכול ללוות בהיתר ובקו"א הוסיף שו"ע הרב דנקטינן כהירושלמי וגם למלוה התירו להלוות ברבית

הנה יודע מנהג עולם הישיבות וחצרות החסידים והשנה נתייסד עניין זה גם בקהילתנו בס"ד שבחורים אוספים כסף בימי הפורים למען גמ"ח עזר נישואין, שבתמורה לכך מקבלים הלוואה לעת נישואיהם בשעטו"מ. ויש לברר הדבר שלא יהיה ח"ו חשש איסור רבית ושיהיה על צד היותר טוב.

איסור רבית מוקדמת

בשו"ע (סי' ק"ס סעיף ו') דאסור להקדים רבית, שאם נתן עיניו ללוות ממנו אסור לשגר דרוגן בשביל שילונו. ודעת הרמ"א דוקא במפרש בשביל שילונו. ועיין ש"ך (סק"ו) שאם מתכוין בשביל ההלוואה אסור גם כשאינו מפרש בפיו.

ובפשוטות רבית מוקדמת הוא אבק רבית, דאינו רבית דאורייתא שאינו שעת ההלוואה. אך בהגהות רעק"א מחדש דאם נותן את הממון בתנאי שילונו, דאם לא ילוננו מחויב להחזיר את המעות והו"ל רבית קצוצה. דהרי עכשיו נעשה הכסף שלו והוי רבית בשעת ההלוואה. וכ"כ בחו"ד (סק"ד) שם דאיידי שאין המתנה תלוי בהלוואת הממון יעו"ש. אמנם בש"ך (סי' קס"ו סק"ג) משמע דהו"ל אבק רבית גם כהאי גוונא. אך העיקר נקטו דהו"ל רבית קצוצה באופן כזה.

אך בני"ד יש לדון דהנה הכסף שהבחורים אוספים בדרך כלל אומרים לתורמים שזה בשביל גמ"ח העזר נישואין, וממילא הכסף אינו שייך לבחור דהנותן נותן בשביל הגמ"ח, והבחור מגיע לו אולי שכר טירחא וכדו'. ואם כן לכאורה אין זה ממון של הלווה ואין כאן רבית דאורייתא. אך מכל מקום ליתר שאת צריך להיות תנאי ברור שאין מתחייבים להחזיר כסף או שכר טירחא אם בסוף לא ילוננו בחורים.

האם היתר עיסקא מהני לענין זה

אך עדיין לא יצאנו מידי איסור דרבית מוקדמת דאסור גם בנותן דרך מתנה שהבחור מביא כסף בשביל הגמ"ח. ויש לדעת שגם היתר עיסקא דמהני בכל הלוואה לא מהני באיסור רבית מוקדמת לכאורה, דאפילו אם הגמ"ח בנוי ע"ד שמלולם בתורת עיסקא מכל מקום הרי כל עיסקא בנוי על חציו פקדון וחציו הלוואה (ואנמ"ל בבל הפרטים), וא"כ סו"ס הרי נותן מתנה בשביל שיתנו לו חלק ההלוואה, וכאן ליכא סכום התפשרות וכדו' שהרי עוסקים עדיין לפני העיסקא.

ועיין חו"ד (סי' קס"ו סק"א) שמותר ללווה ליתן מתנה וכדו' לנותן את המעות בתורת עיסקא ולא מיחוי כרבית, דהרי יש לתלות שנותן בשביל חלק הפקדון. יעו"ש אך לפי"ז בני"ד הרי נותן זה בשביל ההלוואה ג"כ, שהרי בלא זה לא היה מקבל כלום, וא"כ אסור.

אך החו"ד כתב עוד שאי"ז מלוה גמורה, ויש אחרונים שמחדשים דבעיסקא מכיון שמעיקר הדין הכל משועבד לעיסקא ואסור להוציא לגמרי לצרכיו (ענין סי' קס"ו ואנמ"ל), לא הו"ל הלוואה גמורה מה"ת. ועיין קצוה"ח (סי' ט"ו) מחלוקת ראשונים אי שמיטה משמטת חלק ההלוואה בעיסקא, דאולי לא הוי כסתם הלוואה יעו"ש. ואפילו לקדש אשה יכול לקדש בעיסקא לדעת רש"י (קדושין מז) ולפ"ז היה מקום לדון דאולי אין בזה איסור רבית מוקדמת, עכ"פ הוא עוד סניף להיתר, (ובאופן שנותן בתורת עיסקא כמול פקדון יש יותר מקום להתיר ואנמ"ל).

איסור רבית בממון שאין לו בעלים ידועים

ועוד יש לדון דהנה דעת הרשב"א (ח"ד סי' ט"ג) דממון עניים שאין להם בעלים ידועים ליכא איסור להלוותם ברבית, ואפילו רבית קצוצה מותרת מעיקר הדין. אך מסיק דעכ"פ באופן דקרוב לשכר ורחוק להפסד שהוא איסור דרבנן יש להקל. ודעת הרא"ש (כלל ב"ג סי' י"ז) שאסור ברבית קצוצה, וכן משמע בפשוטות פסק השו"ע (סי' ק"ס סי' ז')

לצורך מצוה מכיון שלווה אין איסור יעו"ש. וכ"כ בפת"ש (סי' ק"ס סק"ב) בביאור דברי המ"א, אך המשנ"ב (שם סק"ו) כתב שהתירו רק בדרך היתר יעו"ש ומבואר דס"ל דלא נקטינן כהירושלמי.

האיסור רק ברבית הבאה מהלווה למלוה

והנה יש עצה פשוטה ביותר. שההלוואה יהיה להורי הבחורים ולא לבחורים בעצמם. ולפ"ז שוב פשוט שמותר כדאיתא בגמ' (ט"ט) ושו"ע (ק"ס סעיף י"א) שמותר לאדם שלישי ליתן ממון למלוה בשביל שילווה לפלוני. וא"כ פשוט שבאופן זה שהבחור אוסף הכסף ומסור להגמ"ח וההלוואה הוא לאבי הבחור לכאורה פשוט שמותר.

אך בשו"ע שם הובא דעת הראב"ד בשם יש אומרים שאסור ללווה לפייס אדם אחר שיתן למלוה, דבכה"ג הוי כשליחו. ולשון הטור שם זה יותר שזה צריך להיות בלא 'דעת הלוה'. ויש מדייקים שצריך להיות ללא ידיעתו לגמרי, ועכ"פ לפי"ז יהיה אסור לאב לבקש מבנו לאסוף כסף כדי לקבל הלוואה.

אך דעת השו"ך שם דהרוצה להקל רשאי, דמסתבר כשיטת הראשונים שאין איסור לבקש ולא נקטינן כהיש אומרים. וכן פסקו כמה אחרונים להלכה. ובפרט בני"ד שיש עוד הרבה היתרים נראה דאין לאסור. ויש שרצו לומר עוד היתר דמכיון שמטרת אסיפת הכספים הוא רק שעיד"ז יהיה מקום ללוות לכו"ע אין בו איסור רבית ויל"פ בזה.

ותבנא לדינא נראה, דאם הבחור עצמו מקבל ההלוואה נראה שצריך לתקן שההלוואה לא יהיה התחייבות גמורה שלא יהיה רבית קצוצה. ומכיון שזה רק רבית דרבנן שוב יש להקל דהו"ל רבית לדבר מצוה שמותר לדעת שו"ע הרב ושאר פוסקים. ובצירוף שהוא ממון שאין לו בעלים ידועים. אך המובחר שההלוואה יהיה להורי הבחורים שלא יהיה רבית מלוה למלוה ובוה מותר בשופי גם באופן שהלוה מפייסו, כמו שנתבאר בס"ד, ויהא רעוא שיתקיים בנו מאמר חז"ל בזכות הצדקה שעושין אלו עם אלו מיד נגאלין אכי"ר.

עמי בבקשתי

אויף שמעלן אונזער עתיד

"מיט איין טריט פאר יענעם שפארט מען 200 טריט פאר זיך"

רביה"ק מוהרג"מ מזוועהל זי"ע

עזר נישואין

דקחל עדת חסידי זוטשקא • מגובית פורים תש"פ לפ"ק

עמלק - שמוכן לתת הכל עבור השנאה, אבל בזו יבוזו לו - שלא נחשב לעומת האהבה שהתגלתה במס"ג של אסתר ומה שהיא היתה מוכנה להקריב, ומכח זה גבר הטוב וצד הק' זכו למחיית עמלק מה שלא זכו בשום דור קודם,

ואיך נעשה המחייט עמלק באופן הטוב ביותר, באותו דור, דוקא ע"י סיפור מגילת אסתר שזה גופא הבחינה של ביטול עמלק נעשה בפועל בסיפור זה. שקריאת המגילה מפרק ומבטל כל שיטת הכפירה וכוחו של קליפת עמלק, דוקא בגלל שזה היה מגילה ארוכה של הסתר, שלא היה ניכר במשך אותם 14 שנה שנעשים כאן דברים מעל הטבע שאפשר לשייך לכוחות של כשפים, אלא חיים וגילים ופשוטים של אותם רשעים בעלי התאוות ויצריהם וחמיהם וכוונותיהם. בתוך עומק הקליפות של הרוע והטומאה, בזה גופא הראה וגילה הקב"ה שהכל מונהג ומושגח על ידו. וכדאי בקדושת לוי שעניין נס פורים שהיה בתוך הטבע לגלות שאין טבע כלל, וכל הנעשה בתחתונים הכל בהשגחה עליונה מופלאה. והכל למען הקשר הכי גדול שיש בעולם הקשר בין הבורא לבניו אהוביו בכל מצב תכסה האהבה, ויצא הטוב הנגלה והנראה לבנ"י.

שכאשר הוא ואהרן וחורו יעלו ראש הגבעה, שהם ששייכים לכוחות העל טבעיים וכן מטה האלוקים עם שמות הקודש יסלקו את עצמם ממלחמה זו. וכמו שס"ת שמונה על הבימה - מותר אז לשבת - כי נמצא ברשות בפני עצמו - כך שמו את כוחות ההנהגה שמעל הטבע שם שאותם יכול עמלק להכחיש עם טענות כישוף כנ"ל.

ואמר ליהושע שאצלו כבר היתה ההנהגה יותר בדרך הטבע בלי שידוד המערכות כמו אצל מרע"ה, שהוא יצא להלחם בעמלק, ומובא בזה"ק שמרע"ה לכן הראה סימני החולשה כאילו אינו יכול להחזיק ידיו, שזה רמז שדרך של ניסים מופלאים - יש לו חולשה כנגד עמלק שמבלבל שזה כישוף. [ובכ"ז פעל מרע"ה להחליף כל המזלות ושינה סדרי בראשית שהעמיד החמה והיה יום ארוך של 48 שעות כדי שעמלק לא יזיק לבנ"י בכשפיו - ועי"ז היה צריך אח"כ להוסיף עוד יום הכנה לקב"ה ת].

והראה מרע"ה שעי"י שמשעבדים בנ"י את ליבם להקב"ה ונלחמים, אזי וגבר ישראל, ובחתי"ס אי' שראו שדוקא כאשר הסתכלו למעלה זורקו חצים בלי להסתכל להיכן זורקים - הצליחו להלחם. וכיון שבכ"ז היו צריכים להגיע לניסים ולשינוי טבע, לכן לא נתבטל עמלק לגמרי רק היה בחינה של ויחלוש יהושע. ולא בוטל לגמרי.

בימי פורים נתבטל הקליפה הרבה יותר

אבל אומר הדרכי נועם שדוקא בדורו של אסתר שהיה לה כח מס"ג כזה נורא. כמובא בתפארת שלמה שאמרה "כאשר אבדתי אבדתי" שלמראה עיני אסתר באותה שעה - היתה מוכנה לאבד הן את העוה"ב והן את העוה"ב שלה! ועוד תזכר לדיראון עולם ר"ל כמובא במגילה שהיתה מוכנה שאחשוורוש יהרוג אותה ואת המן שעי"י תבטל הגזירה. אע"פ שיחשבו עליה כאלו דברים נוראים שהיה לה קשר עם המן ר"ל. ולכן במדרש שוחר טוב (פרק כ"ג) דורשים, את המילים "וקדושו ללהבה" על אסתר שנחשבת יותר בדרגה ממרדכי. וכן המגילה נקראת על שמה. ומרדכי רק נמשל לאש והיא ללהבה, שהיתה מוכנה אפילו לאבד העוה"ב שלה עבור זה ואמרו חז"ל למנצח על אילת השחא, למנצח למי שקופץ כאיל ומאיר לעולם בשעת חשיכה. דקאי על אסתר שקפצה בשמחה לשאול תחתית להכנס לאחשוורוש, בלי לדעת מה יעלה בסופה. ומכח זה היה אז כח חזק יותר מהמס"ג וההקרבה של

מסוללת להכנס בה, ומעוצם שנאת עמלק מוכן לקפוץ ולהכוות (רש"י דברים כה-ח).

ומהיכן נובע אותה שנאה נוראה, מובא בליקוטי תורה בפ' בשלח שעמלק בגימ' רם, וזהו "רם על כל גויים ה' על השמים כבודו". ופירוש הענין מובא בפחד יצחק להגר"י הוטנר זצ"ל, שכיון שאליפז אבי עמלק נתגדל בחיקו של יצחק אביו, קיבל ממנו את האמונה שיש בורא לעולם ולא היה כפרעה ועוד אומות שכופרים לגמרי במציאות ה' ח"ו. אלא שעמלק סבר שכיון שהקב"ה כ"כ מרומם וגבוה אזי על השמים כבודו, וח"ו אין לו שום שייכות עם הנהגת העולם בהווה. ומה שקורה זה הכל בחינה של מקרה ר"ל, וכמובא במדרש עה"פ "ויספר מרדכי להתך את כל אשר קרהו", שסיפר שכן בנו של קרהו נקרה עליו, שזה ר"ל שיטת עמלק שהכל במקרה שאין ח"ו הקב"ה מתערב בבריאה. ומה שראו ניסים ונפלאות במשך הדורות סובר עמלק שהכל זה כח הטבע של כשפים. כמובא בירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח שעמלק בעצמו עסק בכשפים נוראים, ולצורך המלחמה עם בנ"י לקח עמו אנשים עם מזל חזק שלא ישלטו עליהם כישופים, שכולם היו ביום ההולדת שלהם שהמזל חזק אז. שזה היתה הסתכלותו של עמלק על כל דבר. "מתחת השמים" שמונתק ח"ו לגמרי מהשמים מקשר עם הבורא.

ופשט נפלא מוסיף בזה האמרי נועם, שהשם הוי"ה מורכב מאותיות היה הוה יהיה. ועמלק רק מאמין באותיות ו-ה, שהם היה יהיה, שה' היה וברא העולם, וכן לע"ל היא ונשגב ה' לבדו בחינת יהיה, אבל באותיות ו-ה שמראים על ההשגחה והנהגת הבורא בהווה, בזה לא מאמין, ולכן גרם לבנ"י חיסרון באמונה, היש השם בקרבנו אם אין ר"ל.

והרה"ק מסטוטשין זצ"ל מוסיף עוד דבר נפלא, ששורש עמלק משידוך אליפז ותמנע שהיתה פלגש, ופילגש הוא נישואין בלי כתובה. שהנה אומרים חז"ל שבאיש יש י' ובאשה ה', וחסר משם הוי"ה ו' ה' שזה מושלם ע"י הכתובה ו-ה', אבל כיון שעמלק נולד מפלגש שהיא פלג-שם שחסר הוה', לכן מאמין רק ב"ה היה ויהיה ולא בו"ה במציאות ה' בהוה בעולם.

והשתא ג"כ מובן מדוע עמלק מזנב דוקא בנחשלים, כמובא בספרי שהיו אלו עובדי ע"ז שנפלטו מענני הכבוד. ולשיטתו המכחישה ר"ל את ההשגחה הפרטית, אזי בודאי שאותם שעבדו ע"ז והתרחקו מה' שאין לה' שייכות וקשר עמהם, אפשר לפגוע בהם כאשר הם פרדיסיים בחולשה. ובקדושת לוי מובא שהשפעת קליפת עמלק כל זמן שנמצאת בעולם היא זו שגורמת ספיכות באמונה של ההשגחה הפרטית. [דעמלק בגימ' ספק], ולכן כאשר הגיעה קליפת עמלק, אמרו בנ"י "היש ה' בקרבנו אם אין" ר"ל. וכמשל שמוא בחז"ל שהבן יושב על כתפי אביו, ושואל היכן אבי! ומקלקל הקשר של האהבה והרצון לה! ומביא הקדושת לוי שלכן לא קיבלו עדיין את התורה מאהבה כל זמן שהיתה קליפת עמלק בעולם, כי אע"פ שהיה מרע"ה עומד ונלחם כנגדה, לא הספיק כוחו לבטלה, כי כח מרע"ה שהנהגת הבורא על ידו ע"י ניסים מעל הטובע. אבל כנגד זה טוען עמלק שהכל כשפים ר"ל, וכמובא במכילתא. וכן אומר בדרכי נועם דהוה כח מס"ג של מרע"ה שמוכן להקריב הכל למען בנ"י והקב"ה "ואם אין מחני נא" (שמות לו, ט), כי מצד הקליפה והטומאה עמלק מוכן להקריב עצמו ולהכוות כשהוא קופץ לאמבטי הרתחת למען הטומאה ר"ל, ולתת הכל למען זה (כמו שראינו שהמן היה מוכן לתת כל כספו לאחשוורוש). ואומרים בתפארת שלמה ובשפ"א שבוה קיור עמלק את כח ההתגלות שהיה ביצ"מ ובקרי"ס - שפפק את האמונה - ע"י כח הכשפים, וגרם לבלבול וספיכות ר"ל.

לבטל קליפה זו נצרכו בכוחות הטבעיים דייקא ולכן במלחמה כנגד עמלק אמר משה רבינו ליהושע

סימין טוב ומיזל טוב יהא לנו ולכל ישראל

בשמחה ודיצה ובלב נרגש ובהדרת כבוד
הגנו לשגד בזה ברכת מזלא טבא וגדיא יאה
קדם ידידנו העומד לימיננו בכל עת
מסוד בלב ונפש לכל קדשי בית חיינו
דולה ומשקה מתורת רבותנו

ה"ה הרה"ח ר' משה לייב המאירי שליט"א

לדגל נישואי בנו הבה"ח המופלג
כמד ישראל יהודה נ"י
למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת
ונברכו בכל מאודנו שיהא הבניין עדי עד
ויזכה לראות דורות ישרים ומבורכים
מתוך בריות גופא ונהודא מעליא
ונחת דקדושה אכ"ד

כעתידת
המערכת • הקוראים הנאמנים

"אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" סוד ימי הפורים הקדושים וענין "אורה ושמחה" בימים אלו מהרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זי"ע

בעזרה"ש ת מאמר זה הוא קיצור מתוך מהלך שלם המקיף את סוד של השמחה המיוחדת בימי הפורים ועומק פנימיות נשמות ישראל. דברים אלו הלא הם בספה"ק **רסיסי לילה** (א' א' ט'), בעיבוד קל של לשון קדשו, להיות הדברים שונים לכל נפש, ולהדגיש עיקרי ויסודות הדברים.

נפתח בכמה שאלות בענין עבודת יום הפורים. **א**) מה הענין המיוחד של שמחה ללא גבול ביום הפורים, עד כדי להשתכר ביי' עד דלא ידע' מה שלא מצינו בשום מקום **ב**) **אי' משנכנס אדר מרבין בשמחה** (תענית טו) צ"ב מהו הלשון **מרבין** שמשמע מזה **דיש שמחה תמיד אלא דאז מרבין בה**, ואיזה שמחה תמידית יש לישראל במשך כל השנה, אדרבא בהיותם בגלות נאמר (הושע א, ט) אל תשמח ישראל אל גיל בעמים.

אולם ודאי הכוונה על שמחת ישראל בה' מעוזה, כמו שנאמר (תהלים לב, א') **שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב**, והוא שמחה של מצוות ותורה, כמו שנאמר (שם יט, ט) **פקודי ה' ישרים משמחי לב**.

ולהסביר הענין:

נאמר בגמרא, (תענית טו א) אמר רב נחמן בר יצחק אף אני אומר לא הכל לאורה ולא הכל לשמחה צדיקים לאורה, וישרים לשמחה. צדיקים לאורה דכתיב אור זרוע לצדיק, כלומר לצדיק יש 'אור', וישרים לשמחה היינו **דלישרי לב יש 'שמחה'**.

והנה להסביר מאמר חז"ל זה יש להבין מהו 'אור' ומיהו 'שמחה'. ומיהו ה'צדיק' הזוכה ל'אור' ומיהו 'ישרי לב' הזוכה ל'שמחה'.

ענינו של הצדיק הזוכה ל'אורה'

הפירוש של 'צדיק' הוא, הוא הנוהג במעשיו בפועל על פי התורה (שמעשיו נכונים ומצודקים). ואף שהלב אינו שלם וישר דיו, ויש לו עדיין הרצון לרע, מכל מקום מגביר שכלו על יצרו לבלי יגרר אחריו, וזהו **במעשיו בפועל בכל רמ"ח מצוות עשה** וספ"ה מצוות לא תעשה. וע"י המעשים של המצוות, מביאים המצוות קדושה ללב, כמו שאנו מברכין אשר **'קדשנו'** במצוותיו. והפירוש קדושה בכל מקום הוא הפרשה והבדלה, וענין הקדושה בלב הוא **'להבדיל ולהפריש הלב מחמדות עולם הזה'**, ועל ידי זה זוכה לאור הזרוע, שהוא השגת חידושי דאורייתא מתורה שבעל פה המאיימים ללב. כי אורה זו תורה, ובלב הצדיק נזרע התורה שבכתב, היא האמת אשר מארץ תצמח, שהיא כוריעה בלבבות בני ישראל להצמיח מתוך לבבם הרבה מאוד תוספות מרובה על העיקר.

אך ענין השמחה שייך יותר ל**ישרי לב**, והישרות מוליד שמחה בלב, כי תומת ישרים תנחם, והולך בתם ילך בטח, ואין חסר לו כלום, ועל כן, לישרי לב שמחה. וענין שמחה זו אינו שייך בהכרח לצדיק אלא לישרי לב. כמו שענין אמיתות תורה שבעל פה, כדי להאיר הלב מאפלתה, אינו אלא לצדיקים, דלרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי (תהלים טו, ט), ולכן נאמר אם אין דומה למלאך אל יבקשו תורה מפיהו.^א

ועל כן יש להרהר בתשובה קודם הלימוד דאז נקרא צדיק כמו שאמרו בקידושי' (שם ע"ג), **זוכה לאור הזרוע,**

שיהיה נזרעת דברי התורה הק' שילמד בלבבו, להצמיח אורה מרובה בקרבו להיות על כל דרכיו נוהג אור שלא ישל מעתה. ולעולם אין הלב מאיר לגמרי אלא מתוך השגת דברי תורה אמיתים המתחדשים בלבו, ורק חכמת אדם היא תאיר פניו. וכן האור שנברא בששת ימי בראשית גזון לצדיקים ונגזן בתורה, ורוצה לומר אור ההשגה שהיה ראוי לאדם קודם החטא יוכל לזכות לה גם כן אחר שיחטא וישוב:^ב

וכל השגה מכונה 'אור' שהוא מאיר לאדם בכל העיניים כמהלך במקום אורה שרואה נכוחה את דרכו שלא ישל, מה שאין כן במבואות האפלות. והוה הדרגא הראויה לצדיקים אשר זה מדריגתם בהגדרת מעשיהם לשמור וגלם מלהלכד במכמורת היצר.

ענינו של הישר ללב

ועד כאן דיברנו, מענין ה'אור' השייך לצדיקים המצודקים במעשיהם ופעולותיהם המעשיות שיהיו עפ"י התורה. אך ענין ה'שמחה' אינו אלא בהשם יתברך. והיינו מי שהוא דבוק בו. ואפילו עדיין אינו דבוק, ואפילו מרוחק לגמרי, רק שמכל מקום מבקש וחיפץ לידבק בו נאמר ישמח לב 'מבקשי ה': דכל הישרות שבלב אינו אלא התמימות עם ה' אלוקי, יודוע שיש בורא ומנהיג ושאיין שום דבר חוץ ממנו זה מפשט כל עקמומיות שבלב. ואף אם עדיין היצר כרוך בעקבו ואינו מוגדר במעשיו כצדיק גמור.

ועל בחינה זו אמרו חז"ל (ברכות טז) בכל דרכי דעהו אפילו לדבר עבירה, כלומר אל תשכח את ה' בשום מצב ועי"ז והוא יישר ארחותיך. ובעין יעקב שם הגירסא היינו דאמרי אינשי 'גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי', רצה לומר דאע"פ דרוב גנבי ישראל הם בכלל נקראים ישרים, כמו שאמרו בפרק רבי עקיבא (שבת פח ע"ג) אנו כתיבי בן (משלי א, א) **תומת ישרים תנחם. דכל כלל ישראל נקראים ישרים,** כי כולם מאמינים בני מאמינים והאמונה התקועה בקרב ובעומק הלב של כל איש ישראלי דהכל מהשם יתברך היא הגורמת לו ישרת לב.

ואפילו שהיצר רע גובר עליו ומחטיאו במעשה, הוא לא זז מאמונתו וגם אז רחמנא קרי', אלא שהיצר מעוור עיניו ולא ידע שזה דבר עבירה. ואף דסוף סוף הוא תועה מדרך הישר מכל מקום על ידי זה השם יתברך מיישר אורחותיו והוא הנקרא ישרי לב הזוכה ל'שמחה'.

אף על פי שאינו זוכה ל'אורה' זו תורה שנתאה מאירה עיניו ולבבו כל זמן שלא נטהר במעשיו. מכל מקום זוכה ל'שמחה' בה' על ידי התורה, מה שלא זכה לה הצדיק גמור שאין לו ישרות לב שלבו דואג בקרבו תמיד.

תכלית האדם להגיע לשניהם

והנה בפסוק כתי' אור זרוע לצדיק, ומיד כתי' בתריה ולישרי לב שמחה, משמע דיש קשר ביניהם, ואינם מדריגות שנפרדות לגמרי ואף על פי שהם שתי מדריגות שונות, מכל מקום הם באמת נמשכים זה מזה וכלולים יחד. דמתחילה כל אחד הוא צדיק, ואחר כך [על ידי זה] בא לישרת לב.

ומה דכל ישראל נקראים ישרים וגם צדיקים, היינו שבאמת באיזה בחינה יש לכל יהודי שייכות לענין צדיק

וגם לענין ישר לב, אלא שמכל מקום מדריגות מדרגות הם, ויש שזה גובר בו והוא העיקר אצלו להיות צדיק במעשיו. ויש שישירות הלב גובר בו. ומכל מקום סוף סוף גם הצדיק זוכה לישרת לב. ועל כן אחר שהזכיר מדריגת ישרי לב חזר להזכיר ענין השמחה גם בהצדיק, ואמר שמחו צדיקים בה', דאף ש'צדיק' אינו במדריגת 'שמחה' אלא ענינו 'אורה' מכל מקום גם הם מגיעים בסופו של דבר למדריגת השמחה. אלא שאינו מצד עצמם רק על ידי המאור שמחזירם למוטב ולשמח בה'. והשמחה הזו בה', זהו תכלית ועיקר הכל וכל המכוון בכל התורה כולה ותרי"ג מצוותיה להיות דבוק על ידם באלקים חיים ולהשיג אמיתות דיבור הראשון ששמענו מפי הגבורה אנכי ה' אלהי וגו', ונאמר (דברים ה, ז) ואתם הדבקים בה' וגו' דכולם יש להם שייכות בדבקות זה דחלק ה' עמו.

השמחה התמידית שבא מישרות הלב

זהו ענין השמחה התמידית שיש לאיש הישראלי, מה שנברא כיהודי וניטע בתוך מטע ה' להתפאר זרע יעקב, דזו שמחה שאין עצב עמה, ואין שום דבר החוצץ ומעכב בעד שמחה זו מה שזכה להיות לו חלק באלקים חיים. ואפילו נשתקע במקום שנשתקע והגדיל עוונות לאין שיעור, עדיין לא ניתק וניכרת דביקות שורשו במקורה שהוא דבר שאי אפשר בזרע יעקב אבינו ע"ה שהיתה מטתו שלימה ולא ידח ממנו נדח.

והוא על דרך שאמר דוד המלך ע"ה בשם כלל הכנסיה בהיותם בתכלית הירידה והשפלות גם כי אלך בגיא צלמתי דהיינו ב'מעשה', מכל מקום לא אירא רע, כי אתה עמדי (תהלים נג, ז). שאפילו הולך בדיטא התחנותה שבמבואות האפלות דהשתקעות חמדות עולם הזה והבליו שהם דמיונות של תוהו, ועד ארגיעה ומכונים בגיא צלמות לא אירא רע כלל מאחר דאתה עמדי, דעדיין קרבת ה' תקועה בלבבו ואפי' אפום מחתרתא. אם כן הוא יישר אורחותיו.

זהו השמחה שצריך להיות לאדם בעבודתו, כמו שנאמר (תהלים ק, א) **עבדו את ה' בשמחה**, אף על פי שצריך להיות גם כן ביראה שג' וגילו ברעדה, מכל מקום לא יזוז שמחה זו גם כן מנגד עיניו, מה שהוא זוכה לעבוד להשם יתברך, והיש שמחה גדולה מזו.

ובזה יבואר גם מה שהצדיקים עושין מאהבה ואפי' ביסורין הם שמחים (שבת פח ע"ג), מאחר שמכירין שהכל מהשם יתברך ולא במקרה חס ושלוה, רק כאב המכה את בנו להישירו או הרופא שעושה דברים מיסרים להחולה כדי להחיותו, דודאי אף על פי שמיצר הוא עכשיו שמח לאחר זמן. והמבין ומכיר גם בשעת מעשה הוא שמח:

מרבין בחודש אדר

ובשמחה זו האמורה, שנוהגת אצל איש היהודי תמיד ואין זו ממנו, בין בטיבו ובין בעאקו (פירוש בענינו), ובכל חילופי הזמנים, בה מרבין משנכנס אדר, שהוא החודש שנהפך מייגון לשמחה, דהמן חשב לעקור שורש היהדות לגמרי שלא יזכר שם ישראל עוה. והמן נתגבר יותר מעמלק, שהמן כבר הוציא גזירה כתובה וחתומה ואמרו ז"ל (אסתר רבה א, ז) דנחתם בטבעת מלכו של עולם גם כן רק שהיה בחותם של טיט: והיינו כמו שאמרו ז"ל (סנהדרין שם) אלעתי דאם אין עושין תשובה הקב"ה מעמיד מלך קשה כהמן כמו שאמרו (מצילה ד') גדולה הסרת טבעת מארבעים ושמונה נביאים דנביאים לא החזירום למוטב והסרת טבעת החזירתם למוטב.

והענין הדנביאים שבאו בדברי ה' זהו אתערותא דלעילא, שהשם יתברך בא לעוררם בהיות שהוא ה'ראשית' של כלל ישראל. אך לא הועילו דברי הנביאים, כי השם יתברך ברא הבחירה על ידי כח היצר המעלים דבר זה שהשם יתברך הוא הראשית, ועדיין לא הוטהרו מיצר

א. והא דמצינו דרבי מאיר דגמר תורה מפומיה דאחר, תוכו אכל וכו' (תענית טו א') היינו דפנימיות ישראל עמך כולם צדיקים כמו שאמרו (ברכות יז) גלוי יודוע שרצוננו וכו' ומי מעכב וכו'. וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות גירושין פרק ב הלכה ה) בטעם כופין עד שיאמר רוצה אני דעצם רצונו באמת כן וכופין רק למנוע הסתת היצר שהוא חוץ מאמיתות רצונו והוצי הסובבים לאסא. ועל כן גם בהשגת התורה שבעל פה דאחר, היה 'תוך' הראוי להיות נאכל מצד הפנימיות שבו שהוא צדיק. דכל רשעותו רק מהשפה ולחוץ מצד היצר הרע והזו קליפתו שזרק, ולעצמו לא האירה תורתו מפני ריבוי הקליפה הסובבת. אבל רבי מאיר היה יכול להבדיל ולהפריד התוך מהקליפה, כי הוא היה מלא אור כשמו, שעל כן בתורתו כתוב כתנות אור באל"ף (בראשית רבה א, ג) שגם הלבוש של עור מלא אור והוא כמו אור האבוקה שמושך אליו כל אור קטן שמתקרב לו כן היה יכול למשוך אור הפנימי שהיה באחר אליו

ב. ואף דעיקר שם צדיק היינו צדיק מעיקרו מכל מקום גם בעל תשובה נקרא צדיק גדול כנזכר לפי שהתשובה עוקרת החטא למפרע דוגמת התרת נדר על ידי החכם והוא כאילו לא חטא מעולם. וכדרך שנאמר (ירמיה ג, ב) בימים ההם וגו' יבוקש את עוון ישראל ואינו וגו'.

ג. ועל ידי אור תורה ונר מצוה יוכל לזכות לשמחה זו גם כן כי מאן דאחיד באורייתא אחיד בגופא דמלכא, והמאור שבה מחזירו למוטב אפילו אותו עזבו חס ושלוה כמו שאמרו במדרש איכה (פתיחתא, ב). דעל ידי זה מעורר לבבו לבקש ה' אלהיו ואז זוכה לישרת לב.

ועל כן התחיל הרגשת שמחת פורים מתחילת החודש. כי חודש זה מתחילתו הוא תכלית ההעלם, שהרי הוא ההתחדשות הרחוקה ביותר מראשית ההתחדשות של חודש ניסן, ובו וממנו נצמח תכלית הגילוי. דבכל שנה ניסן שאחר אדר הוא הגילוי הנצמח מן ההעלם שמתגלה עוד יותר. וגילוי דאדר הוא שגם ההעלם אינו העלם:

ועיקר התגלות זה הוא ב"ד וט"ו דאז קיימא סיהרא באשלמותא, ועל ידי אור זה דנתגלה דאין העלם, אם כן גם מיד שנכנס החודש בהיותו באתכסיא גם כן מרבין בשמחה, והולכין עד יום י"ד שהוא תוקף השמחה והתגלות הגמור להעלם שבהעלם. ולמוקפים הוא בט"ו דאז הוא עיקר אשלמותא דסיהרא כמו שנקבע פסח וסוכות בט"ו, דכל קדושת המועדות תליא בסיהרא, וישראל מקדישי לזמנים בקידוש החודש ועל כן עיקרם באשלמותא:

ופורים גם כן מכלל קדושת הזמנים רק לפי שהוא המגלה על קדושת ישראל שמצד ההעלם, שהוא התגלות גם כל מעשנו פעלת לנו ושאין ישראל ניתקים לעולם ואפילו רגע אחד מהשם יתברך וגם קדושתם קביעא וקיימא. ולכן אמרו בפורים לשון נוח וגו', שקראו מנוחה ונייחא כמו שבת, כי כל זמן שאדם צריך השתדלות ופעולה אין לו נייחא, ועל כן עולם הזה הוא מלא טירדא. ורק כשמת נח נפשיה. ועולם הבא הוא יום שכולו שבת ומנוחה, דצדיקים יושבים וכו' היום לעשותם ומחר לקבל שכרם (עבודה זרה ג). ושבת הוא מעין עולם הבא. ופורים גם כן אין צריך שום השתדלות דגם כשמבוסס ועד דלא ידע דבוק בהשם יתברך כי יש להם נייחא מאויביהם היצר הרע על ידי מחיית עמלק. ומכל מקום אינו דומה לגמרי לשבת דמצוות השביטה, וזהו עיקר קדושתו הקביעא וקיימא, על כן אינו נתלה בסיהרא כלל. אבל פורים אדרבה עיקרו נתלה בסיהרא, רק שהוא העושה מסיהרא שמשא, שגם היא אור קבוע וקיים ואין בה העלם.

וזה טעם מאמז"ל (תענית טו) לא הכל לאורה ולא הכל לשמחה צדיקים לאורה וישרים לשמחה, כי השמחה הוא כששמח בחלקו יהיה איך שיהיה וגם כי אלך וגו' חס ושלוש אתה עמדי ושמח בה' ובוטח בו. אבל הצדיקים הם משיגים אורה יותר, אבל אין להם נייחא ושמחה בחלקם כטעם (ויקרא רבה כב, א). אוהב מצוות לא ישבע מצוות. והשמחה שלהם הוא רק אחר קבלת המילוי לגמרי בפועל שרואה נוכח עיניו איך השם יתברך עמו.

ויה"ר שזוכה בעז"ה לאור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, וליהודים היתה 'אורה' ו'שמחה' וששון ויקר אכ"ה.

להחזיר את האדם אחר שעבר כל מה שעבר, ונתרחק מההתחלה תכלית הריחוק האפשרי, ובקצה האחרון הוא מחזירו שנית להתחלה, ורחוקים נעשו קרובים בתכלית הקירוב עד שחזור להתחלה עצמה.

והכח להגיע לזה בחודש אדר הוא דייקא על ידי המלך קשה כהמן, ולפיכך טעה המן וחשב שיצליח אז כי ראה שגזירתו מצלחת בחודש זה. ומה שראה באמת היה נכון, שכן אכן היה הצלחה, אך ההצלחה האמיתית מהגזירה הוא כאשר היא פועלת בקרב לבבות בני ישראל תשובה, ומביאה ישועה וביטול הגזירה, דזה טעם (תשובות ג ע"ג) גזירה עבידא דבטלה. ששמעתי [מרבו הרה"ק מאיזביצא] פירושו דעשויה לכך כדי שיבטלוה. והוא חשב דמיתת משה הוא הסתלקות הדעת לגמרי ונשארו בשינה גמורה, וכשכרות האומות שאי אפשר לעוררם. ובאמת הרי בו נולד גם כן, ואם כן אדרבה חודש זה מוכן להתגלות הדעת, ועל כן גם מיתתו לא היה הסתלקות דאיך אפשר שהחודש המוכן להתגלות יהיה בו הסתלקות.

ועל כרחק, דגם הסתלקותו אינו הסתלקות גמור, רק מצד מראה עיני בשה, אבל באמת אדרבה, גם זה התגלות, ועוד יותר, שאין צריך להיות נגלה בפועל גמור, דדי גם שיהיה בהעלם כי כבר נחקק דבר זה במעמקי לבבות בני ישראל.

וזה טעם חייב לבסומי עד דלא ידע עניין הסתלקות והעדר הדעת, שגורם בסופו של דבר להתעוררות הגדולה ביותר לעורר הדעת במדרגה הגדולה ביותר ונקרא ביסוס ולא שכרות, דעל ידי שכרות כל שולחנות מלא קיא צואה כהתעות שיכור בקיא. אבל ביסוס אדרבה משמעו ריחו טוב ובושם וחמרא וריחני פקחין (יומא עו ע"ג) לא כשכור שהוא כשוטה לכל דבר. ואף דלא ידע בין וכו' מכל מקום הדעת הוא בהעלם וכפי תוקף הריחוק שיש מניסן עד אדר נדמה לריחוק גמור אבל באמת הוא אדרבה חוזר על ידי זה לעומק ראשית בסוד נעוץ סופן בתחילתן, ועל כן אז הוא ריבוי השמחה כידוע ששמחה באה בנן שהיה רחוק עד מאד מאביו, ואח"כ ונתקרב אליו, ששמחתו עצומה הרבה יותר מכן שהוא עמו תמיד.

וזהו עניין ריבוי השמחה דחודש אדר מיד כשנכנס. כי כל קדושת הזמנים הוא, שבאיזה זמן שנקבע אותו אור וקדושה שהאיר בו, מאז נשאר הרשימה שבו בתוך ההעלם, קבוע וקיים כל ימי עולם. כלומר שמאיר רושם של האור שהיה אז גם בעת שנראה כעת העלם והסתה, אך ההתגלות אור דפורים הוא התגלות שאין כלל הסתה, וכל עניינו של ההעלם הוא תכלית של אור.

וזהו ענין שדרשו (מגילה טז ע"ג) ושמחה זה יום טוב, דעל ידי פורים זכו לקדושת כל הימים טובים בשלימות יותר ולשמוח בהם יותר. כי ענין כל הימים טובים הוא שיש באותו יום בתוך ההעלם, האור הגדול שהיה בו כבר בגילוי. ופורים הוא גילוי דבר זה שיש אור בהעלם עצמו אף שאינו מגולה לעינינו. ופורים מגלה על כל הימים טובים עניין זה. שהרי בפורים היה תוקף ההעלם הגדול ביותר, ונתגלה שעי"ה העלם בא האור הגדול ביותר, ולכן נאמר ושמחה זה יו"ט היינו כל הימים טובים.

רע החפץ להפרידם מדיבוקם באלהים חיים. אבל הקב"ה אין מניח שיצא לפועל מחשבת המן ממש במעשה, אף שהגיע למצב של הסרת הטבעת, וכבר אמרו ז"ל (טוהר ח"ג ט) דהמלך סתם במלכו של עולם מדבר, שהוא כביכול הסיר טבעתו ונתנה להמן. היינו דודאי חלילה שיעלה על הדעת העליון יתברך שמו להשמיד שורש ישראל אשר בחר לו לסגולתו:

ועל כן אמרו ז"ל (מגילה יב) על זה דהיה רק 'לפנים' והיינו החותם שלמעלה לא היה מלכו ועל ידי פמליא של מעלה רק שמסר טבעתו להמן שהוא יתום מה שירצה. כידוע מה שאמר המן אלוקיהם ישן הוא (אסתר רבה ג, י) שהיה אז בגלות בבל דוגמת שינה, כאילו נסתלק עינא פקיאא דהשגחתו חס ושלוש בתחנותיו, דעל זה נאמר (תהלים מה) עורה למה תישן וגו', והרי זה נקרא כאילו הסיר טבעתו ונתן הממשלה להמן לעשות כרצונו כי הוא סילק השגחתו.

וזה נקרא חותם של טיט, היינו חותם שמצד עולם הזה - עפר מן האדמה. מה שאין כן חותם הנפש. אבל טיט הוא חס ושלוש הוא חותם של דם שהוא הנפש. אבל טיט הוא חותם גופני לומר דנחתם רק בעולם הזה. ומצד דביכול היה אז בבחינת שינה, וכאילו חס ושלוש עזב את הארץ, זה נחשב בכל זאת לחותם. אך זה החותם אפשר להיות נשבר בקל כאשר יעירו ויעוררו את האהבה באתערותא דלתתא לעורר אתערותא דלעילא, ואזי יתגלה כי אין עוד מלבדו ומלכותו בכל משלה ואין עוד מקום לחותם טיט כלל.

ונמצא דהסרת הטבעת הוא ממש הריפך מארבעים ושמנה נביאים, שענין הנביאים היה אתערותא דלעילא כדי לעורר אתערותא דלתתא, אך זה לא הועיל. והסרת טבעת הוא סילוק האתערותא דלעילא לגמרי, ואז בזמן הסרת הטבעת היה תכלית תוקף השינה, דעל ידי זה נתעורר המן לומר ישנו עם אחד וגו' כדברי חז"ל (מגילה יג ע"ג) ישנים מהמצוות, וכך אכן היה דאף דפושיה ישראל מלאים מצוות כרמון הוא רק מצד שורש שמתעם חלק אלהי ממעל המעוררם, אך כאשר זה היה במצב של שינה, היו הם ישנים מהמצוות. והיה בהכרח לגרום לאתערותא דלתתא בעולם הזה על ידי הסרת הטבעת, ובוזה לגרום אתערותא דלעילא [שגם למעלה היה בחינה של ישן כנ"ל] וזה הועיל יותר. דעל ידי הריחוק מתעורר שורש האהבה יותר כידוע, וכאשר הבן עם אביו יחד בתמידות האהבה כבר בהרגל, ולפעמים יוכל לוותר קצת נגדו. אבל כאשר הוא בריחוק ומתעורר בלבו זכרון אהבת אביו, הוא בתוקף עצום יותר, שמצד הריחוק העצום, צעק לבם אל ה' להתקרב יותר, וזהו ענין מלך קשה כהמן המעורר בתשובה. וזה היה ענין הסרת הטבעת שגרם להרגשת ריחוק הגדול ביותר, ועי"ז התעורר ליבם אל ה' ברשפי אהבת אש קודש. ושנים עשר חודש שנגזר הגזירה הם שנים עשר מני התחדשות שיש ללבנה המתחדשת בכל חודש והרומות לכנסת ישראל כנועד, וניסן הוא ראשית התחדשותם, שבו היה ראשית התגלות אומה הישראלית, שיצאו מעבודות לחרות להיות לעם מיוחד בפני עצמו. ואדר הוא האחרון שבמיני התחדשות, הרומז לאחד שכבר עברו כל מיני שינויים דתקופת השנה, ולא פעלו בו כל השינויים כלום. אבל אחר שגמר כל הסדר הוא מועדו לחזור להתחלה ונקודה הראשונה, ולחדש כנשר נעוריו להתעורר לבלו להשי"ת.

ואדר הוא המחזיר לניסן, שבחודש אדר יש כח זה

עמי בבקשתי
אויף שמעלן אונזער עתיד
עזר נישואין
דקהל עדת חסידו זוטשקא • מוגנית פורים תש"פ לפ"ק

יעמדו על הברכה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגיליון

ידידנו הכבוד
הרה"ח ר' משה לייב אייזן שליט"א
לרגל הולדת הנכדה למזל טוב
ויה"ר שיזכה לראות ממנה ומכל יוצ"ח רוב נחת
דקדושה וכט"ס אכ"ר

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' ישראל חיים שטיינפלד שליט"א
וחתנו הרה"ג ר' יחיאל מיכל שליט"א
לרגל נישואי הנכדה - הבת
למז"ט ובשעתו"מ
ויה"ר שיהא הבניין עדי עד ויזכה לראות ממנו
ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אכ"ר

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' ישראל יצחק
מורנגשטרין שליט"א
לרגל נישואי נכדתו למז"ט ובשעתו"מ
ויה"ר שיהא הבניין עדי עד ויזכה לראות ממנו
ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אכ"ר

ידידנו הנכבד
הגאון ר' יעקב יהושע ענגלאנדער שליט"א
ראש ישיבת לומדי תורה מחשבקא בעלזא
לרגל אירוסו בנו הכה"ח בעריש נ"י
למז"ט ובשעתו"מ
ויה"ר שיהא הבניין עדי עד ויזכה לראות ממנו
ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אכ"ר

הגיליון נדפס בחסות דפוס שווה להצלחה בכל הענינים • רח' השלושה 30 ב"ב • 03-6579999